

DUOMENŲ APSAUGOS PAREIGŪNAS

MB „Teisės labirintai“

Juridinio asmens kodas 305412893

El. p. info@teiseslabirintai.lt; Mob. Tel. Nr. +370 (630) 17 959

INFORMACINIS PRANEŠIMAS – REKOMENDACIJA DĖL ASMENS DUOMENŲ TEIKIMO (parengta pagal VDAI rekomendacijas)

1. ĮVADAS

Asmens duomenų teikimo teisėtumo vertinimas yra neatsiejamai susijęs su duomenų valdytojo pareiga užtikrinti asmens duomenų paslapties išsaugojimą (konfidencialumo ir vientisumo principas, įtvirtintas Bendrojo duomenų apsaugos reglamento (toliau – BDAR) 5 straipsnio 1 dalies f punkte, siekiant užtikrinti, kad asmens duomenys nebūtų atskleisti asmenims, neturintiems teisinio pagrindo su prašomais asmens duomenimis susipažinti. Pastebėtina, kad BDAR nedraudžia asmens duomenų teikimo, tačiau nustato taisykles, susijusias su laisvu asmens duomenų judėjimu (BDAR 1 str. 1 d.). Kitaip tariant, asmens duomenys gali būti teikiami tretiesiems asmenims, jei tai atitiktų BDAR nustatytas taisykles.

2. BENDROSIOS NUOSTATOS

Teisinis reguliavimas

Asmens duomenų tvarkymo, įskaitant teikimą, reikalavimai yra nustatyti BDAR, Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatyme (toliau – ADTAĮ) ir Lietuvos Respublikos asmens duomenų tvarkomų nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas, bausmių vykdymo arba nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, teisinės apsaugos įstatyme (toliau – Teisės saugos ADTAĮ).

Duomenų valdytojai, kuriems pateikiami Prašymai pateikti asmens duomenis, priimdami sprendimą dėl Prašymų įgyvendinimo, daugeliu atveju vadovaujasi BDAR, tačiau duomenų gavėjai savo Prašymuose gali vadovautis ir ADTAĮ ar Teisės saugos ADTAĮ. Pastebėtina, kad tais atvejais, kai Prašymai grindžiami duomenų gavėjui taikytinu specialiuoju teisės aktu, Prašyme turi būti nurodyta konkreti nuoroda į specialiajame įstatyme įtvirtintą pareigą kreiptis dėl asmens duomenų teikimo ir nuoroda į teisėto asmens duomenų tvarkymo sąlygą, įtvirtintą BDAR ar Teisės saugos ADTAĮ.

Pavyzdys Nr. 1 Valstybinė mokesčių inspekcija, kreipdamasi į duomenų valdytoją su Prašymu pateikti mokesčiniams patikrinimui reikalingus dokumentus apie kito asmens turtą, pajamas, išlaidas ir veiklą, savo Prašymą turėtų grįsti Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo, nustatančio teisę tokius duomenis rinkti, 33 straipsnio 1 dalimi ir BDAR 6 straipsnio 1 dalies c punktu.

Duomenų valdytojas, į kurį kreipiamasi dėl asmens duomenų pateikimo, spręsdamas klausimą dėl Prašymo įgyvendinimo teisėtumo, turi vadovautis BDAR, tačiau Prašymą pateikusi teisėsaugos institucija, atlikdama, pavyzdžiui, nusikalstamos veikos tyrimą, vadovaujasi Teisėsaugos ADTAI nuostatomis ir konkrečios teisėsaugos institucijos veiklą reglamentuojančiais teisės aktais.

Pavyzdys Nr. 2 Policijos pareigūnas Prašymą pateikti vaizdo įrašus ikiteisminiam tyrimui dėl sveikatos sutrikdymo atlikti turėtų pagrįsti Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 97 straipsniu, įpareigojančiu duomenų valdytojus pateikti asmens duomenis policijos uždaviniams įgyvendinti, ir Teisėsaugos ADTAI 7 straipsniu.

Asmens duomenų teikimo teisėtumo vertinimo kriterijai

Duomenų valdytojas gali perduoti duomenis kitam asmeniui, esant šiems kriterijams:

1. Teisėtas tikslas. Pastebėtina, kad asmens duomenų teikimo tikslas turi būti pakankamai išsamus, kad būtų galima nustatyti, kokios rūšies tvarkymą jis apima, ir įvertinti, ar konkretus tikslas neprieštaruoja teisės aktų reikalavimams.

2. Tinkamas duomenų gavėjas. Prašymą gavęs duomenų valdytojas (duomenų tvarkytojas) turėtų įvertinti, ar asmens duomenis prašantis pateikti asmuo, įskaitant nevyriausybinės organizacijos, turi teisę tokią informaciją gauti. Teisę gauti asmens duomenis gali nustatyti, pavyzdžiui, teisės aktai. Tokiu atveju, duomenų valdytojas (duomenų tvarkytojas) turėtų objektyviai įvertinti, ar konkrečiam Prašymą pateikusiam duomenų valdytojui ar fiziniam asmeniui, teisės aktai nustato teisę tokius asmens duomenis rinkti ir, jei taip, iš kokių šaltinių.

Pavyzdys Nr. 3 Lietuvos Respublikos daugiabučių gyvenamųjų namų ir kitos paskirties pastatų savininkų bendrijų įstatymo 4 straipsnio 6 dalis nustato, kad kai bendrija steigiama daugiabučiame name, kurio bendrojo naudojimo objektus administruoja bendrojo naudojimo objektų administratorius, bendrijos steigimo iniciatoriai turi jį informuoti apie bendrijos steigiamojo susirinkimo šaukimo datą, o bendrojo naudojimo objektų administratorius privalo bendrijos steigimo iniciatoriams pateikti bendrojo naudojimo objektų aprašą ir butų bei kitų patalpų savininkų sąrašą su jų adresais.

3. Adekvati (proporcinga) asmens duomenų apimtis. Tuo atveju, jei nustatoma, kad pirmi du kriterijai yra tenkinami, duomenų valdytojas kiekvienu atskiru atveju turi vertinti, ar asmens duomenų teikimas yra būtinas tikslui, dėl kurio pateiktas Prašymas, pasiekti ir, jei taip, kokia apimtimi. Tuo atveju jei prašoma asmens duomenų apimtis duomenų valdytojui (duomenų tvarkytojui) kelia abejonių dėl proporcingumo ar atitikties Prašyme nurodytam asmens duomenų tvarkymo tikslui (pavyzdžiui, prašoma trečiųjų asmenų asmens duomenų ar daugiau asmens duomenų negu būtina Prašyme nurodytam asmens duomenų tvarkymo tikslui), jis galėtų kreiptis į Prašymą pateikusį asmenį, kad gautų papildomos būtinos informacijos, padėsiančios įvertinti, ar asmens duomenų teikimas nepažeistų duomenų kiekio mažinimo principo.

Pavyzdys Nr. 4 Viešojo administravimo subjektas, gavęs skundą, pradeda tyrimą ir kreipiasi į duomenų valdytoją su Prašymu pateikti įrodymus, patvirtinančius, kad pas jį yra įdarbintas skundą pateikęs fizinis asmuo. Duomenų valdytojas Prašymą pateikusiam duomenų

valdytojui pateikia visų darbuotojų sąrašą. Šiuo atveju, Prašymą gavęs duomenų valdytojas savo iniciatyva pateikė jo tvarkomus asmens duomenis didesne apimtimi, negu buvo nurodyta Prašyme

Pavyzdys Nr. 5 Viešojo administravimo subjektas, gavęs skundą, pradeda tyrimą ir kreipiasi į duomenų valdytoją su Prašymu pateikti savo darbuotojų sąrašą, kad įvertintų, ar skundą pateikęs asmuo yra jo darbuotojas. Duomenų valdytojui kilus abejonių, kaip su asmens duomenų tvarkymo tikslu susiję prašomi trečiųjų asmenų (kitų darbuotojų) asmens duomenys, galėtų kreiptis į Prašymą pateikusį subjektą su prašymu tai patikslinti.

3. TEISĖTO ASMENS DUOMENŲ TVARKYMO SĄLYGOS

1. Duomenų subjekto sutikimas

Duomenų subjekto sutikimas yra viena iš galimų asmens duomenų teikimo sąlygų, tačiau ne visais atvejais sutikimas yra tinkama teisėto asmens duomenų tvarkymo sąlyga, pavyzdžiui, jeigu, atsiėmus sutikimą, duomenys ir toliau tvarkomi remiantis kitu teisiniu pagrindu, gali kilti abejonių dėl sutikimo, kaip pirminio teisinio pagrindo, naudojimo.

Pavyzdys Nr. 6 „Nuosavos žemės turinčiam asmeniui reikia gauti tam tikrus savo vietos savivaldybės ir provincijos, kurioje yra ta savivaldybė, valdžios leidimus. Abiem valdžios institucijoms reikia tos pačios informacijos, kad galėtų išduoti leidimą, tačiau jos neturi prieigos prie viena kitos duomenų bazių. Todėl jos abi prašo pateikti tą pačią informaciją, ir žemės savininkė nusiunčia savo duomenis abiem valdžios institucijoms. Savivaldybė ir provincijos valdžios institucija prašo jos sutikimo, kad jos dokumentų bylos būtų sujungtos ir nereikėtų dubliuoti procedūrų ir korespondencijos. Abi valdžios institucijos patikina, kad tai neprivaloma ir kad jeigu ji nuspręs nesutikti su savo duomenų sujungimu, jos prašymai išduoti leidimus bus vis vien nagrinėjami atskirai. Žemės savininkė gali laisva valia duoti sutikimą šioms institucijoms, kad jos dokumentų bylos būtų sujungtos“.

Pastebėtina, kad tais atvejais, kai duomenų subjekto sutikimas galėtų būti pagrindu asmens duomenų teikimui, duomenų valdytojas turėtų įvertinti, ar sutikime yra visa būtina informacija, sudaranti sąlygas duomenų valdytojui (duomenų tvarkytojui) įvertinti tokio sutikimo tinkamumą, t. y. duomenų valdytojas (duomenų tvarkytojas) turėtų įvertinti, ar iš sutikimo galima aiškiai nustatyti:

- Dėl kokių asmens duomenų teikimo duotas sutikimas;
- Koku tikslu asmens duomenys gali būti renkami;
- Koks subjektas turi teisę rinkti asmens duomenis ir ar sutikime yra pakankamai duomenų tokio subjekto identifikavimui;
- Iš kokių duomenų valdytojų (duomenų tvarkytojų) asmens duomenys gali būti renkami;
- Ar sutikimas yra galiojantis (pastebėtina, kad sutikimo terminas, vadovaujantis BDAR 5 straipsnio 1 dalies e punktu, negali būti neribotas).

Tuo atveju, jei sutikimas nėra pakankamai aiškus ar išsamus, asmens duomenų teikimas nebūtų suderinamas su BDAR reikalavimais.

2. Sutartis su duomenų subjektu

BDAR 6 straipsnio 1 dalies b punkte įtvirtinta asmens duomenų teisėto tvarkymo sąlyga galima remtis tik tuomet, jei duomenų subjektas yra viena iš sutarties šalių (arba veiksmai atliekami jo prašymu prieš sudarant tokią sutartį), sutartis yra galiojanti ir asmens duomenų rinkimas yra objektyviai būtinas sutarčiai vykdyti. Pastebėtina, kad BDAR 6 straipsnio 1 dalies b punkte yra nustatyti du atvejai, kai galima remtis šia teisėto asmens duomenų tvarkymo sąlyga: pirmas, kai tvarkyti duomenis būtina, siekiant įvykdyti sutartį, sudarytą su duomenų subjektu; antras, kai asmens duomenis būtina tvarkyti, siekiant imtis veiksmų duomenų subjekto prašymu prieš sudarant sutartį.

Asmens duomenų tvarkymo būtinumo vertinimas yra tiesiogiai susijęs su tikslo apribojimo principo laikymusi. Svarbu tiksliai nustatyti sutarties sudarymo esmę ir pagrindinį tikslą, nes pagal tai duomenų valdytojas gali patikrinti, ar duomenis tvarkyti būtina vykdant sutartį. Taigi, siekiant įvertinti, ar ši asmens duomenų teisėto tvarkymo sąlyga gali būti laikoma tinkama sąlyga asmens duomenų teikimui, siūlytina atsižvelgti į šiuos klausimus:

- Dėl kokių paslaugų yra susitarta sutartyje, kuria siekiama pagrįsti Prašymą?
- Koks yra sutarties pagrindinis tikslas ir esmė?
- Kokie yra sutarties šalių lūkesčiai asmens duomenų tvarkymo kontekste (kokį asmens duomenų tvarkymą tai apima)?
- Ar asmens duomenų rinkimas iš trečiųjų asmenų yra neatsiejama paslaugų, dėl kurių susitarta sutartyje, dalis?

Jei Prašymą gavęs duomenų valdytojas (duomenų tvarkytojas), įvertinęs šiuos kriterijus priima sprendimą, kad prašomi pateikti asmens duomenys yra neatsiejamai susiję su galiojančia sutartimi, kurios viena iš šalių pats duomenų subjektas, ir be šių asmens duomenų sutarties vykdymas būtų neįmanomas ar nepagrįstai apsunkintas, BDAR 6 straipsnio 1 dalies b punktu būtų galima remtis.

Pavyzdys Nr. 7 Duomenų subjektas sudaro sutartį su paslaugų teikėju (duomenų valdytoju) dėl skundo priežiūros institucijai parengimo, kuria susitaria, kad paslaugos teikėjas iš valdžios institucijų ar verslo subjekto surinktą informaciją apie sutartį sudariusį duomenų subjektą, reikalingą skundai parengti. Paslaugos teikėjas, kreipdamasis į minėtus subjektus, prašydamas pateikti asmens duomenis, šį Prašymą galėtų grįžti BDAR 6 straipsnio 1 dalies b punktu.

3. Teisinė prievolė

Konkretus duomenų valdytojas gali vadovautis BDAR 6 straipsnio 1 dalies c punktu tuo atveju, kai konkretus teisės aktas (kuriame nustatyta asmens duomenų tvarkymo prievolė) jam yra taikytinas. BDAR 6 straipsnio 3 dalyje yra nustatyta, kad tokia teisiniame pagrinde galėtų būti išdėstytos nuostatos, apimančios asmens duomenų rūšis, duomenų subjektus, duomenų gavėjus (subjektus, kuriems asmens duomenys gali būti atskleisti), asmens duomenų tvarkymo tikslus ir t. t. Taigi, duomenų valdytojais savo Prašymą grįžti BDAR 6 straipsnio 1 dalies c punktu galėtų tik tuomet, jei konkrečiame teisės akte yra nustatyta asmens duomenų teikimo (rinkimo) pareiga. Tinkamu teisės aktu negali būti paties duomenų valdytojo (duomenų tvarkytojo) parengtas ir patvirtintas teisės aktas – jis turi būti priimtas institucijos, kuriai Prašymą gavęs duomenų

valdytojas yra pavaldus, arba tokiu teisės aktu turi būti reguliuojama Prašymą gavusio duomenų valdytojo (duomenų tvarkytojo) veikla.

Pavyzdys Nr. 8 Savivaldybei pateiktas Prašymas pateikti komunalinių paslaugų teikėjams įsiskolinusio daugiabučio namo buto savininko buto numerį, skolos dydį ir skolos trukmę. Prašymas pateiktas vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. gruodžio 16 d. nutarimu Nr. 1725 „Dėl Valstybės paramos daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) teikimo ir daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) projektų įgyvendinimo priežiūros taisyklių patvirtinimo ir daugiabučio namo atnaujinimo (modernizavimo) projektui įgyvendinti skirto kaupiamojo įnašo ir (ar) kitų įmokų didžiausios mėnesinės įmokos nustatymo“ (toliau – Nutarimas Nr. 1725). Pastebėtina, kad Nutarime Nr. 1725 yra išskirtos jo taikymo ribos: duomenų teikimo tikslas, duomenų gavėjas, duomenų teikėjas ir duomenų apimtis. Nutarime Nr. 1725 nurodyta, kad prašomus asmens duomenis konkrečiu atveju gali teikti tik komunalines paslaugas teikiantys asmenys. Kitaip tariant, Nutarimas Nr. 1725 savivaldybei nėra taikomas, taigi, nesukuria ir teisinės prievolės asmens duomenų teikimui.

Pavyzdys Nr. 9 Lietuvos Respublikos sodininkų bendrijų įstatymo (toliau – SB įstatymas) 21 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad su sodininkų registravimo knyga turi teisę susipažinti kiekvienas asmuo, įsigijęs sodo sklypą mėgėjų sodo teritorijoje, o 22 straipsnio 2 dalies 5 punkte – susipažinimo tvarka turi būti nustatyta bendrijos įstatuose nustatyta tvarka. Pastebėtina, kad neretai bendrija savo įstatuose tokios tvarkos nenustato, todėl tokiu atveju svarbu atkreipti dėmesį į Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. lapkričio 18 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-490-686/2016, kad „kai nėra nustatyta informacijos teikimo formos taisyklių, bendrijos nario prašoma teikti informacija, į kurią jis turi teisę pagal įstatymus, turėtų būti teikiama atsižvelgiant į informacijos gavimo tikslą, dėl kurio asmuo (narys) prašo ją suteikti“. Šiuo atveju bendrija, kaip duomenų valdytoja, įgyvendindama asmens, įsigijusio sodo sklypą mėgėjų sodo teritorijoje, teisę susipažinti su sodininkų registracijos knyga, turi įvertinti Prašyme nurodytą asmens duomenų tvarkymo (teikimo) tikslą ir šiuo tikslu prašomų asmens duomenų apimtį. Tuo atveju, jei asmens duomenų tvarkymo tikslas yra teisėtas ir asmens duomenų teikimas nepažeistų duomenų kiekio mažinimo (proporcingumo) principo, Prašymas turėtų būti vykdomas.

4. Gyvybinių interesu apsauga

Pastebėtina, kad šios asmens duomenų teisėto tvarkymo sąlygos formuluotė iš esmės rodo gana retą šios sąlygos taikymą: gyvybiniai interesai reiškia, kad asmens duomenys gali būti teikiami iškilus gyvybės ar mirties klausimui ir, specialiųjų kategorijų asmens duomenų atveju, asmuo sutikimo negali išreikšti pats.

Pavyzdys Nr. 10 Įvykus incidentui, kurio metu nukentėjusysis be sąmonės pristatomas į sveikatos priežiūros įstaigą. Teikiant sveikatos priežiūros paslaugas tam tikrais atvejais yra jų teikimui reikalingas duomenų subjekto sutikimas (sprendimas), o kai jis dėl savo būklės negali duoti sutikimo, dėl sutikimo kreipiamasi į jo atstovus pagal įstatymą. Siekiant nustatyti šiuos atstovus ir su jais susisiekti, sveikatos priežiūros įstaiga kreipiasi į registro tvarkytoją su Prašymu pateikti atstovo, pavyzdžiui, sutuoktinio (sutuoktinės), registre tvarkomus kontaktinius duomenis. Šiuo atveju asmens duomenų teikimas galėtų būti grindžiamas BDAR 6 straipsnio 1 dalies d punktu.

5. Viešojo intereso labui atliekama užduotis ar pavestų viešosios valdžios funkcijų vykdymas

Ši asmens duomenų teisėto tvarkymo (teikimo) sąlyga taikoma tais atvejais, kai duomenų valdytojui suteikti oficialūs įgaliojimai arba jis atlieka viešojo intereso užduotį ir asmens duomenis reikia rinkti, vykdant suteiktus įgaliojimus ar atliekant viešojo intereso užduotį. Šia asmens duomenų teisėto tvarkymo sąlyga paprastai remiasi valstybės ar savivaldybių institucijos.

Pavyzdys Nr. 11 Lietuvos Respublikos narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakų (prekursorių) kontrolės įstatymo 8 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas turi teisę reikalauti ir gauti iš valstybės institucijų ir subjektų informaciją, būtiną veiklos, susijusios su narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakais (prekursoriais) ir į oficialų sąrašą neįtrauktomis medžiagomis, stebėsenai vykdyti. Atsižvelgiant į tai, kad teisės aktas nenustato, ar asmens duomenys yra būtini stebėsenos veiksmams atlikti, o jei būtini, tai kokie konkrečiai asmens duomenys tokiu atveju yra reikalingi ir kokia tvarka gali būti renkami, Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas, teikdamas Prašymą, turėtų remtis BDAR 6 straipsnio 1 dalies e punktu.

6. Teisėtas interesas

BDAR 6 straipsnio 1 dalies f punktas įtvirtina dar vieną teisėto asmens duomenų tvarkymo sąlygą: teisėtą duomenų valdytojo arba trečiosios šalies interesą, išskyrus atvejus, kai tokie duomenų subjekto interesai arba pagrindinės teisės ir laisvės, dėl kurių būtina užtikrinti asmens duomenų apsaugą, yra už juos viršesni (ypač, kai duomenų subjektas yra vaikas).

Pavyzdys Nr. 12 Duomenų valdytojas prieš priimdamas sprendimą įdiegti vaizdo stebėjimo įrenginius jam priklausančioje teritorijoje ir stebėti joje esantį kelią, siekia įvertinti, ar šis kelias nepriklauso bendra nuosavybe kitiems asmenims ar nėra kitų asmenų teisėtai valdomas ir dėl to nekyla pareiga minėtą sprendimą priimti kartu su šiais asmenimis. Taigi, duomenų valdytojas kreipiasi į Nekilnojamojo turto registro tvarkytoją su Prašymu pateikti informaciją apie minėto kelio nuosavybės teises turinčius asmenis. Šiuo atveju Prašymą teikiantis duomenų valdytojas galėtų remtis BDAR 6 straipsnio 1 dalies f punktu, jei Prašyme įrodytų, kad jo interesai yra viršesni už duomenų subjektų (jei tokių yra) interesus.

4. SPECIALIŲ KATEGORIJŲ ASMENS DUOMENŲ TEIKIMAS

Specialiųjų kategorijų asmens duomenimis laikomi asmens duomenys, atskleidžiantys rasinę ar etninę kilmę, politines pažiūras, religinius ar filosofinius įsitikinimus ar narystę profesinėse sąjungose, taip pat tvarkomi genetiniai duomenys, biometriniai duomenys, siekiant konkrečiai nustatyti fizinio asmens tapatybę, sveikatos duomenys arba duomenys apie fizinio asmens lytinį gyvenimą ir lytinę orientaciją. Pastebėtina, kad, vadovaujantis BDAR 9 straipsnio 1 dalimi, specialiųjų kategorijų asmens duomenis tvarkyti draudžiama, išskyrus atvejus, jei taikoma viena iš asmens duomenų teisėto tvarkymo sąlygų, nurodytų BDAR 9 straipsnio 2 dalyje.

Visas specialiųjų kategorijų asmens duomenų teisėto tvarkymo, įskaitant teikimą, sąlygas galima iš esmės suskirstyti į dvi grupes:

- Asmens duomenų tvarkymas, kai tai numatyta teisės akte (su papildomomis sąlygomis), t. y. BDAR 9 straipsnio 2 dalies b, f–j punktai;
- Asmens duomenų tvarkymas kitais pagrindais, t. y. BDAR 9 straipsnio 2 dalies a, c–e punktai. Prašymą dėl specialiųjų kategorijų duomenų teikimo gavęs duomenų valdytojas (duomenų tvarkytojas) turėtų kruopščiai įvertinti, ar Prašymo vykdymas atitinka tiek bendruosius, tiek specialiuosius, nustatytus BDAR 9 straipsnio 2 dalyje, asmens duomenų teikimo kriterijus, siekiant užtikrinti, kad asmens duomenys nepasiektų asmenų, neturinčių teisės su jais susipažinti. Prašymą gavęs duomenų valdytojas turėtų įvertinti, ar Prašymas atitinka ir kitus asmens duomenų teikimo kriterijus.

5. ATVEJAI, KAI BDAR NĖRA TAIKOMAS

1. Mirusiųjų asmens duomenų teikimas

Vienas iš atvejų, kai BDAR dažniausiai nebūtų taikomas, tai Prašymas pateikti mirusiųjų asmenų duomenis (BDAR preambulės 27 punktą). Vis dėlto Darbo grupės 2007 m. birželio 20 d. Nuomonėje 4/200716 dėl asmens duomenų sąvokos pažymėta, kad „informacija apie mirusius asmenis taip pat gali būti susijusi su gyvais asmenimis.

Pavyzdys Nr. 13 Fizinio asmens mirusių tėvų asmens duomenys (vardas, pavardė, mirties faktas ir data) būtų laikytini „informacija, kurią sudaro mirusio asmens duomenys, susijusi su gyvais asmenimis“, nes ji charakterizuoja duomenų subjektą, kaip našlaitį. Tokiu atveju, kreipiantis dėl tokio duomenų subjekto (našlaičio) ir jo mirusių tėvų asmens duomenų, pastarieji būtų laikomi šio duomenų subjekto asmens duomenimis ir jų teikimui būtų taikomas BDAR.

Pavyzdys Nr. 14 Bankas prašo savivaldybės Civilinės metrikacijos skyriaus patvirtinti, kad konkretus fizinis asmuo (Banko klientas) yra miręs ir pateikti tai patvirtinančią pažymą. Šie duomenys laikytini mirusiųjų asmens duomenimis, kuriems BDAR nėra taikomas.

2. Juridinių asmenų duomenų tvarkymas

Pavyzdys Nr. 15 Daugiabučio namo butų savininkų bendrija gavo Prašymą pateikti bendrijos pajamų, išlaidų ir kitas ataskaitas, susijusias su bendrijos veikla. Tuo atveju, jei prašoma nuasmenintos, subendrintos ataskaitos, iš kurios nebūtų galimybės tiesiogiai ar netiesiogiai identifikuoti konkretaus buto savininko, tokiam duomenų teikimui BDAR nebūtų taikomas. Kita vertus, jei bendrijos būtų prašoma pateikti informaciją apie atskirų butų suvartojamą elektros energiją ar išsiskolinimus, BDAR būtų taikomas ir bendrija turėtų vertinti tokio Prašymo proporcingumą, teisėtumą ir pan.

3. Anoniminė informacija

BDAR garantuojama apsauga taikoma bet kokiai informacijai apie fizinį asmenį, kurio asmens tapatybė yra nustatyta arba gali būti nustatyta. Kitaip tariant, duomenų apsaugos principai neturėtų būti taikomi anoniminei informacijai, t. y. informacijai, kurios anonimiškumas užtikrintas taip, kad duomenų subjekto tapatybė negali arba nebegali būti nustatyta.

6. ASMENS DUOMENŲ TEIKIMAS ATSKIROSE SRITYSE

1. Asmens duomenų teikimas teisėsaugos institucijoms

Pavyzdys Nr. 16 Jei teisėsaugos institucija prašo pateikti asmens duomenis, reikšmingus administracinio nusižengimo tyrimui, toks Prašymas turėtų remtis BDAR, tačiau Prašymai dėl asmens duomenų, reikšmingų ikiteisminio tyrimui, pateikimo turėtų remtis Teisėsaugos ADTAĮ.

Svarbu nepamiršti, kad teisėsaugos institucija Prašymą turi pagrįsti ir teisės aktu, nustatančiu jos teisę rinkti asmens duomenis (pavyzdžiui, konkretų procesą ar teisėsaugos institucijos veiklą reglamentuojančiu teisės aktu). Atsižvelgiant į tai, manytina, kad policijos Prašymas būtų laikomas pagrįstu, jeigu jame būtų nurodyta prašomų asmens duomenų apimtis, asmens duomenų tvarkymo tikslas ir teisėta asmens duomenų tvarkymo sąlyga. Taigi, esant teisėsaugos institucijos pagrįstam Prašymui dėl asmens duomenų atskleidimo, duomenų valdytojas turėtų pateikti asmens duomenis tokia apimtimi, kuri būtina konkrečiai teisinei prievolei įvykdyti.

Pavyzdys Nr. 17 Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) 97 straipsnyje įtvirtina ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro ir teismo turi teisę reikalauti iš fizinių ir juridinių asmenų pateikti daiktus ir dokumentus, turinčius reikšmės nusikalstamai veikai tirti ir nagrinėti. Taigi, tuo atveju, jei teisėsaugos institucija, atlikdama ikiteisminį tyrimą, siektų gauti konkretų dokumentą (apimančią asmens duomenis), būtiną nusikalstamai veiklai tirti, ji turėtų Prašymą pagrįsti Teisėsaugos ADTAĮ ir BPK.

Vertinant asmens duomenų perdavimo teisėsaugos institucijoms teisėtumą, reikėtų atsižvelgti į Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo (toliau – Konstitucinis Teismas) doktriną, kurioje yra konstatuota, kad „privataus gyvenimo teisinė samprata siejama su asmens teisėtais privataus gyvenimo lūkesčiais. Jei asmuo daro nusikalstamas ar kitas priešingas teisei veikas, neteisėtai pažeidžia teisės saugomus interesus, daro žalą atskiriems asmenims, visuomenei ir valstybei, jis neturi ir negali tikėtis, kad jo privatus gyvenimas bus saugomas lygiai taip pat, kaip ir asmenų, kurie nepažeidžia įstatymų“.

Teisėsaugos institucijų teisė rinkti duomenis, įskaitant asmens duomenis, paprastai nustatyta konkrečios teisėsaugos institucijos veiklą reguliuojančiame teisės akte, pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos policijos įstatyme yra nustatyta policijos teisė iš juridinių ir (ar) fizinių asmenų reikalauti bet kokių duomenų, reikalingų policijos uždaviniams įgyvendinti. Kitaip tariant, duomenų valdytojui Lietuvos Respublikos policijos įstatyme nustatyta pareiga vykdyti gautus Prašymus dėl duomenų pateikimo.

Pavyzdys Nr. 18 Teisėsaugos institucija pateikė Prašymą UAB „A“ pateikti jos darbuotojo asmens duomenis (darbo užmokestį už 2018 metus, informaciją apie atostogas ir laikotarpius, darbo laiko režimą, skirtas vienkartinės išmokas, kitus priedus ir kt.), kurie reikalingi įgyvendinant teisėsaugos institucijos funkcijas, susijusias su administracinių nusižengimų ir nusikalstamų veikų tyrimu. Nenurodžius asmens duomenų tvarkymo tikslo ir teisinio pagrindo, duomenų valdytojas negali įvertinti Prašymo teisėtumo ir proporcingumo, todėl turėtų kreiptis į Prašymą pateikusių instituciją dėl Prašymo patikslinimo

Pavyzdys Nr. 19 Teisėsaugos institucija pateikė Prašymą UAB „B“ pateikti jos valdomose transporto priemonėse įdiegtų buvimo vietos duomenis fiksuojančių įrenginių 2020-06-15 užfiksuotus duomenis ir asmens, kurie 2020-06-15 naudojami šiomis transporto priemonėmis, asmens duomenis (vardą, pavardę, asmens kodą). Prašoma informacija reikalinga ikiteisminiam tyrimui Nr. 19, kuris atliekamas pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 199 straipsnį. Duomenų valdytojas turėtų suteikti teisėsaugos institucijos prašomą informaciją.

Pavyzdys Nr. 20 Teisėsaugos institucija pateikė Prašymą VŠĮ „C“ suteikti nuotolines prieigas Prašymą pateikusios institucijos darbuotojui prie VŠĮ „C“ įdiegtų vaizdo stebėjimo kamery. Tokie Prašymai turi aiškiai nustatyti tokių prieigų ribas, pavyzdžiui, konkretų tokių prieigų tikslą, trukmę, prie kokių duomenų subjektų asmens duomenų ir prie kokių konkrečių asmens duomenų būtų suteikiama prieiga ir t. t. Šiuo atveju VŠĮ „C“ taip pat turėtų užtikrinti, jei teisėsaugos institucijai prieigos gali būti suteiktos, kad šiai institucijai nebūtų suteikiamos administratoriaus teisės, taip pat užtikrinti, kad būtų tvarkomi prisijungimo prie įrenginių ar sistemų ir atliktų veiksmų žurnalai (angl. logs). Priešingu atveju gauto Prašymo vykdymas galėtų būti nesuderinamas su BDAR ir Teisėsaugos ADTAĮ.

2. Asmens duomenų teikimas advokatams

Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo (toliau – AĮ) 44 str. 1 d. nustato advokato teisę gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų, taip pat registru, valstybės informacinių sistemų jų turimą ar tvarkomą ir teisinėms paslaugoms teikti reikalingą informaciją, duomenis (įskaitant specialių kategorijų asmens duomenis), dokumentus, jų nuorašus. Advokato kreipimėsi turi būti pateikti duomenys, įrodantys prašomų pateikti dokumentų ar jų nuorašų ryšį su teisiniu paslaugų teikimu. Advokatui, kuris nepagrindžia, kad prašoma informacija, duomenys, dokumentai ar jų nuorašai yra reikalingi teisinėms paslaugoms teikti, motyvuotai atsisakoma juos pateikti.

Pastebėtina, kad nors AĮ nustato teisę gauti ar rinkti asmens duomenis, tai savaime nereiškia, kad advokato Prašymai visais atvejais turėtų būti grindžiami duomenų valdytojui taikytina teisine prievole (BDAR 6 straipsnio 1 dalies c punktu) ir siekiu pareikšti, vykdyti ar apginti teisinius reikalavimus (BDAR 9 straipsnio 2 dalies f punktu), nes teisė tvarkyti asmens duomenis savaime nereiškia prievolės juos tvarkyti. Taigi, priklausomai nuo konkretaus Prašymo, jis galėtų būti grindžiamas:

- BDAR 6 straipsnio 1 dalies a punktu, t. y. duomenų subjekto sutikimu;
- BDAR 6 straipsnio 1 dalies b punktu, t. y. sutartimi, kurios viena iš šalių yra duomenų subjektas;
- BDAR 6 straipsnio 1 dalies c punktu, t. y. duomenų valdytojui taikytina teisine prievole;
- BDAR 6 straipsnio 1 dalies f punktu, t. y. teisėtu duomenų valdytojo ar trečiojo asmens interesu;
- BDAR 9 straipsnio 2 dalies a punktu (duomenų subjekto sutikimas);
- BDAR 9 straipsnio 2 dalies f punktu, t. y. siekiu pareikšti, vykdyti ar apginti teisinius reikalavimus, pavyzdžiui, kai specialiųjų kategorijų asmens duomenys yra būtini ieškiniui parengti.

Advokato teisės gauti informacijos ribos yra įvertintos ir teismų praktikoje, pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo (toliau – Konstitucinis Teismas) jurisprudencijoje, t. y. „advokatas, pagal pavedimą atstovaudamas suinteresuotam asmeniui ir atlikdamas veiksmus,

reikalingus pavedimui atlikti, gali gauti kopijas tų dokumentų, kurių kopijas gali gauti jo atstovaujamas asmuo“.

Taigi, Konstitucinis Teismas išaiškino, kad advokato teisė gauti asmens duomenis gali būti įgyvendinama dviem atvejais:

1. Kai prašoma pateikti asmens duomenis, kuriuos gali gauti pats atstovaujamas asmuo (advokato klientas);
2. Kai prašoma pateikti asmens duomenis, be kurių advokato atstovaujamas asmuo apskritai negali būti įgyvendinta teisė kreiptis į teismą“.

AĮ 44 straipsnio 1–2 dalys nustato, kad Advokato kreipimesi turi būti pateikti duomenys, įrodantys prašomų pateikti dokumentų ar jų nuorašų ryšį su teisinių paslaugų teikimu. Taigi, iš šios nuostatos matyti, **kad advokatas turi pateikti kreipimąsi (Prašymą), kuriame turi būti nurodyti:**

1. Asmens duomenų tvarkymo tikslas;
2. Asmens duomenų gavimo teisinis pagrindas;
3. Prašomų pateikti asmens duomenų apimtis;
4. Duomenys, įrodantys prašomų pateikti asmens duomenų ryšį su teisinių paslaugų teikimu.

(Šiuos kriterijus savo jurisprudencijoje yra ne kartą nustatęs ir Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, pavyzdžiui, 2016 m. gegužės 16 d. nutartimi administracinėje byloje Nr. A1217-662/201621).

Konstitucinis teismas yra konstatavęs, kad advokato kreipimasis turi būti motyvuotas. „Motyvuotas“ Prašymas reiškia, kad abstraktus nurodymas, kad „duomenys reikalingi nagrinėjant civilinę bylą“ ar „duomenys reikalingi parengti bylą teisminiam nagrinėjimui“ nėra pakankamas, kadangi duomenų valdytojas, be kita ko, turi įvertinti ir prašomų pateikti duomenų būtinumą, tačiau tai nereiškia, kad advokato Prašyme turi būti perrašomos visos bylos faktinės aplinkybės. Advokatui, kuris nepagrindžia, kad prašoma informacija, duomenys, dokumentai ar jų nuorašai yra reikalingi teisinėms paslaugoms teikti, motyvuotai atsisakoma juos pateikti, neapsiribojant tik nuoroda į BDAR ar lakoniškai nurodant, kad prašoma informacija nėra teikiama „dėl asmens duomenų apsaugos“. Duomenų valdytojas turėtų nurodyti, kokių reikalavimų gautas Prašymas neatitinka. Duomenų valdytojas neturėtų atsisakyti pateikti Prašyme nurodytus asmens duomenis, nurodydamas, kad Prašymas neatitinka tokiems Prašymams keliamų reikalavimų arba kad toks Prašymas yra nesuderinamas su BDAR įtvirtintais asmens duomenų apsaugos reikalavimais, arba atsisakoma „dėl asmens duomenų apsaugos“.

Pavyzdys Nr. 21 Duomenų valdytojas galėtų atsisakyti pateikti prašomus asmens duomenis, jei pateiktas duomenų subjekto sutikimas neatitinka BDAR įtvirtintų sutikimo sąlygų, t. y. sutikime nėra nurodyta, kokį laikotarpį jis galioja, todėl duomenų valdytojas negali įvertinti, ar duomenų subjekto sutikimas yra galiojantis ir atitinka duomenų subjekto valią.

Apibendrinant tai, kas išdėstyta, AĮ advokatams garantuoja teisę gauti asmens duomenis, tačiau ši teisė nėra absoliuti ir ji gali būti įgyvendinama tik laikantis Advokatūros įstatyme nustatytų sąlygų. Duomenų valdytojas, gavęs advokato Prašymą, turėtų vertinti tiek prašomų duomenų apimtį proporcingumą siekiamam tikslui, tiek asmens duomenų rinkimo (naudojimo) tikslą, prašomų asmens duomenų apimtį ir ryšį su teisinių paslaugų teikimu.